

“Kui erivajadustega õpilane ei saa oma kodukoha koolis võimetele vastavat õpet, on tegemist lapse õiguste rikkumisega,” nendib Krista Sunts.

Eriõpetus Otepää Gümnaasiumis

Krista Sunts

Otepää Gümnaasiumi logopeed, eriõpetuse tugiisik, koolikorralduse magister

Otepää Gümnaasiumis koordineerib tööd hariduslike erivajadustega lastega eriõpetuse tugiisik.

Eriõpetuse tugiisikul on palju kohustusi ja õigusi. Just tema pöördub vajadusel juhtnõõride saamiseks maakonna nõus-
tamiskomisjoni poole – seda näiteks siis, kui mõne õpilase puhul tahetakse rakendada väiksema mahuga õppekava ning taotletakse tema vabastamist riiklikest tasemetöödest ja eksamitest. Tugiisik aitab õpetajaid HEV-lastel õppimise organiseerimisel, sh individuaalsete õppekavade koostamisel, erimetoodika elementide rakendamisel ning sobiva õppematerjali valikul ja kohandamisel.

Vajadusel kutsub eriõpetuse tugiisik kokku HEV-konstiiliumi, kuhu on kaasatud vastavalt vajadusele lapsevanem(ad), klassijuhataja, aineõpetaja(d), õpealajuhataja või direktor ja koolipsühholoog. Konsiilium korraldab (või tellib) eriõpetust vajavate õpilaste uuringuid, koostab individuaalse õppekava raken-

damise otsuseid, nõustab õpetajaid tegevuskavade koostamisel ning hindab HEV-lastega tehtava töö tulemuslikkust.

Ajutised õpiraskused

Peame Otepää Gümnaasiumis oluliseks, et õpilastel ilmnevad õpiraskused eri ainetes selgitataks välja juba esimese klassi alguses. Kui vaja, suuname raskustes lapse erialaspetsialistide juurde, et ta hakkaks kohe abi saama.

Oleme oma koolis märganud järgmisi mahajäämuse põhjusi:

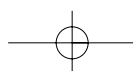
- puudumine koolist pikema aja vältel, sh spordilaagrites viibimine;
- väsimusseisundid tervisehäirete korral;
- probleemid perekonnas, sh lapse arengut soodustava keskkonna puudumine;
- lapse isiksuse, sh tema suhtlemise iseärasused;
- motoorne rahunus või vastupidi – pärsitud aktiivsus jne.

Kui tegemist on ajutiste õpiraskustega, rakendatakse meil tugiõpet.

(Tugiõppe puhul me individuaalseid õppekavasid ei rakenda.) **Probleemidega õpilase** klassi- või aineõpetaja abistab teda individuaalselt, lisaks tundidele ka tunnivälisel ajal – õpetaja üldtööaja raamides. Õpetajatel on selleks kindlatel kellaaegadel järeleaitamis- ja konsultatsioonitunnid. Oleme märganud, et ajutiste õpiraskuste puhul annavad täiendavad selgitused, lisaharjutused, lisamaterjalid (skeemid, tabelid, algoritmid) ning õpetaja julgustav-suunav käitumine (sh individuaalne abi tunnis ühistöö ajal) üsna kiireid tulemusi. Küllap on oma osa siin ka sellel, et Otepää Gümnaasiumi õpetajad on saanud õpiraskustesse sattunud laste abistamise koolitust.

Püsivad õpiraskused

Vähese tulemuslikkuse korral tugiõppes ja/või lapse püsiva õpiedutuse korral liisanduvad õpiraskuste korrigeerimisse kooli logopeed ja/või parandusõppe õpetaja. Õpiraskused avalduvad lapse suulise ja kirjaliku kõne, arvutamisosku-



ERIÕPETUS PRAKTIKAS

se, arutlus- ja meenutusoskuse, teabe otsimise ja struktureerimise ja/või vaimse tegevuse organiseerimise (orienteerumine ülesandes/situatsioonis, osatöömängude järjestamine, enesekontroll) valdkonnas. Õpiraskustega lastele pole riiklikus õppekavas fikseeritud pädevused sageli saavutatavad õppimistingimusi muutmata, neile lastele on meie koolis loodud lisatöö võimalus kõneravi ja parandusõppe tundides. Suuremale osale õpiraskustega lastest on koostatud individuaalne õppekava.

Töö andekate õpilastega

Oleme seisukohal, et kooli erispetsialistide sekkumist vajavad võrdselt nii õpiraskustega kui ka andekad õpilased. Andekatega tegeldes püüame ennetada nende käitumis- ja suhtlemisraskusi, aitame neil leida sobivat õpistiili.

Andekaid iseloomustavad eelkõige tunduvalt üle keskmise üldvõimed, eesmärgikindlus ja loovus. Neile jäävad riiklikus ja klassi õppekavas määratletud pädevused liiga lihtsaks, seetõttu koostame vahel neilegi individuaalseid õppekavasid, lähtuvalt lapse kognitiivsest arengust, milles fikseeritakse konkreetsele õpilasele klassiga võrreldes kõrgemad nõuded. Kahel viimasel aastal oleme rakendanud individuaalset õppekava saksa keeles – gümnaasiumiosa andekamatele õpilastele.

Individuaalse õppekava koostamine

Individuaalse õppekava koostame ja rakendame, lähtudes haridusministri määrusest (vt ka www.ut.ee/curriculum/HEV/Individuaalne). Individuaalse õppekava (IÕK) koostamise aluseks on meil pedagoogilised, psühholoogilised, vajadusel ka meditsiinilised uuringud. Saadud andmed kanname õpilase vaatluse kaardile, nende põhjal teeme kokkuvõtte, mis on aluseks IÕK koostamisel. Individuaalse õppekava rakendamise otsuse algatab ja kinnitab õppenõukogu, kirjalikult kinnitab selle otsuse direktor.

Käesoleva õppeaasta kolmandal veebruaril õppis Otepää Gümnaasiumis individuaalse õppekava järgi 1.–4. klassis 11 ja 5.–9. klassis 31 õpilast. 2. ja 3. klassis õpivad õpiraskustega lapsed väikerühmades (kaks tundi eesti keelt ja

matemaatikat abiõpetaja juhendamisel). Ühel 3. klassi õpilasel on abiks isiklik abistaja ja enamik tema õppest toimub individuaalse töö vormis. Keskmise klassides on enmast õigustanud töö tasemerühmades (matemaatika, eesti keel, võõrkeel). Enamik individuaalseid õppekavu on koostatud tavakooli õppekava alusel, muudetud on sisu ja hindamisnõudeid. Kahe õpilase puhul rakendatakse lihtsustatud õppekavast tulenevat õppesisu ja nõudeid.

Otepää Gümnaasiumi juures on juba viis aastat töötanud toimetulekuklass vaimupuudega lastele. Arutluse all on ka võimaluste loomine osa laste lihtsustatud õppekava alusel õpetamiseks.

Parandusõpet rakendatakse kerge ja keskmise astme õpiraskustega laste pedagoogiliseks korrigeerimiseks. Parandusõpet eeldab erimetoodiliste võtete kasutamist lapse arendamisel. Otepää Gümnaasiumis töötab sel aastal seitse parandusõpperühma 51 õpilasele.

Logopeedilist abi saavad kooli logopeediit kõne-, lugemis- ja kirjutamispuuetega lapsed. Logopeedilise diagnoosiga lastele on soovitatav koostada ka võõrkeele individuaalne õppekava. Otepää Gümnaasiumis saavad logopeedilist abi 1.–5. klassid individuaalsetes ja rühmatundides (63 õpilast) ning 6.–9. klassid konsultatsioonitundides.

Maakonna nõustamiskomisjon

Kooli õppenõukogu otsusega suunatakse õpilane maakonna nõustamiskomisjoni. Vastavalt vajadusele on õpilane eelnevalt läbinud psühholoogilis-psühhiaatrilise nõustamise. Nõustamiskomisjoni kaudu on meie kool taotlenud õpilaste soovitamist LÕK alusel õppivate laste koolidesse ja riiklikul õppekaval põhineva IÕK koostamist.

Otepää Gümnaasiumis on

- koostatud HEV-lastel eripära arvestav kooli õppekava;
- koostatud individuaalseid õppekavasid nii andekatele kui õpiraskustega lastele;
- rakendatud tugiõpet järeleaitamis- ja konsultatsioonitundides;
- võimaldatud kodu- ja järeltööde tegemist ning individuaalset abi ja kontrolli pikapäevärühmas;
- avatud parandusõpperühmi;

- rakendatud koolilogopeedi, parandusõpet õpetajat, psühholoogi, õpetaja abilist/assistenti;

- tehtud õppetööd tasemerühmades;

- korraldatud õppetööd väikerühmades abiõpetaja juhendamisel;

- algatatud õpilase paigutamist teise kooli, suunatud alaealiste komisjoni;

- korraldatud koduõpet meditsiinilistel näidustustel või lapsevanema avalduse alusel;

- võimaldatud toimetuleku õppekavaga õpilastel saada võimetekohast õpet kodukoolis.

Esitatud loetelu tundub rikkalik, kuid kahjuks on veel mõningaid vajaka jäämisi. Näiteks on meil seni veel puudulikult lahendatud käitumishäiretega laste ja sotsiaalselt tõrjutute abistamine ning integreerimine kollektiivi. Kooli juurde tuleks luua rühmad/klassid, et lihtsustatud õppekaval olevad õpilased saaksid õppida kodukoolis, seni on nad suunatud teistesse õppeasutustesse.

Kohalik omavalitsus – Otepää vald – on HEV-õpilaste õpetamist Otepää Gümnaasiumis igati toetanud. Vald on rahastanud töötajate väljaõpet, muretsevad vajalikke õppevahendeid, renoveerinud vanas koolimajas asuvad klassiruumid toimetulekuklassi ja abiõpete tarbeks. Omavalitsuse toel on rahastatud isikliku abistaja teenuse kasutamine.

HEV-lastel toetamine tavakooli tingimustes nõuab kõigi asjaosaliste tihedat koostööd. Vajalik on õpetajate pidev täienduskoolitus, senisest palju enam tuleb pöörata tähelepanu varustatusele sobivate õppematerjalidega. Teisisõnu – vaja on luua tingimused HEV-lastel õpetamiseks. Integratsioon ei tohi muutuda pseudointegratsiooniks, kus laps küll viibib oma eakohase arenguga lastega samas klassiruumis, kuid võimetele vastavat õpet ei saa. Sellist olukorda võib vaadelda lapse õiguste rikkumisena.